У пошані до піонерів - лицем до молоді!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVII. Ч. 96. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ЧЕТВЕР, 28-го ТРАВНЯ (MAY) 1970 No. 96. VOL. LXXVII.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Середа, 27 травня 1970

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТСЬКА КОМІСІЯ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 200-ліття з дня самостійности й незалежности ЗСА відкинула плян, щоб яке - небудь місто влаштовувало світову виставку з приводу 200-літніх народин ЗСА. Комісія рекомендує президентові Ніксонові, щоб відбулася ціла серія святкувань, в якій американські громадяни могли б взяти якнайактивнішу участь. Рішення Президентової Комісії розбило мрії таких міст, як Філядельфія, Бостон, Вашингтон і Маямі про те, що вони матимуть нагоду в 1976 році влаштувати Світову виставку з нагоди 200-річного існування цієї країни.

СЕКРЕТАР ЗДОРОВ'Я РОБЕРТ Г. ФІНЧ мав би залишити своє теперішнє становище секретаря здоров'я, освіти й суспільної опіки та перейти до Білого Дому на одного з дорадників президента Ніксона. Ця вістка вийшла від Президентської канцелярії Г. Г. Гелдемана, який є приятелем і земляком секретаря Фінча. Становище секретаря здоров'я мав би зайняти колишній канцлер Каліфорнійського Університету Френклін Д. Морфі. Покищо ця справа не вирішена. Фінч недавно висловив інший погляд на справу інтеграції шкіл, як президент Ніксон.

ФОРДОВА ФУНДАЦІЯ РОЗДАЛА 2.1 мільйона долярів на допомогу мистецтву. Висота допомоги різна, число організацій, які дістали підмогу від Фордової Фундації — 17. Найменшу суму дістав Історично - Мистецький Музей в Беллінґгемі, Вашингтон, бо тільки 10,000 долярів. Найбільшу субсидію дістав театр „Арена" у Вашингтоні — 600,000 долярів. Інші допомоги становлять 315,000; 417,-805; 146,615; 48,250; 57,970: Уряд ЗСА малощо витрачає на мистецтво, але зате громадянство підтримує театри, музеї, школи танків щедрими пожертвами.

ПРОВІДНИК РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ МЕНШОСТИ в Сенаті сенатор Гю Скотт із Пенсилвенії, промовляючи на річній конвенції Пенсилвенійського Товариства Банкірів, домагався, щоб банки зменшили висоту відсотків від позичок на будову домів для дрібних бизнесменів та на ті проєкти, що мають контролювати чистоту повітря і води. Сенатор Скотт пропонує зменшити відсотки від позичок для дрібних бизнесменів, це значить і для білих і для чорних. Зменшення відсотків від позичок мало б становити від одного до двох відсотків. Висота позички — 10,000 долярів.

В ДЕНВЕРІ, КОЛОРАДО, ЗАСНОВАНО Крайову спілку поліцистів, коли 75 делеґатів із різних міст цієї країни схвалили статут нової організації, що називається „Міжнародне Братство Поліційних Працівників". В статуті є окремий пункт про те, що спілка не буде користуватися страйком, як засобом до осягнення своєї цілі. Представник нової організації заявив, що найкраще можна служити публіці тоді, коли забезпечиться їй „якнайбільше опіки в кожному часі". Головна ціль нової спілки: запевнити кращу поліційну опіку в цілій країні та здобути рівні умови праці для поліцистів у всіх місцевостях ЗСА.

ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН ВПЕРШЕ В ІСТОРІЇ ЗСА найменував дві жінки генералами. Одна з них — це полковник Елізабет П. Гойзінґтон — директорка Жіночого Армійського Корпусу, а друга — полковник Анна Ме Гейс — шеф Армійського Корпусу Медичних Сестер. Обидві вони підвищені до ранґи генерала бригади. Конґрес схвалив ранґу генерала для жінок три роки тому, але аж тепер жінки були підвищені до генеральської ранґи. Обидві жінки генерали служать у збройних силах ЗСА від 1942-го року. Генерал Гойзінґтон має скінчений коледж Нотр Дейм в Мериленді, генерал Гейз має ступінь маґістра Католицького Університету.

У СВІТІ

ЗЛИВНІ ДОЩІ В РУМУНІЇ ЗНОВУ ПОГІРШИЛИ тамошню ситуацію. Минулотижнева повінь була найбільшою катастрофою, яку зазнала Румунія у цьому сторіччі. Евакуйовано тисячі людей. У румунських Карпатах впав сніг.

АМБАСАДОР ЗСА У ШВЕЦІЇ РІЗКО НАТАВРУВАВ тамошні протиамериканські виступи. Амбасадор Джералд Голленд висловив обурення, що репрезентант Президента і народу ЗСА не може подорожувати по Швеції без наражения себе на зневаги та на загрозу для свого життя і здоров'я. Шведський прем'єр Оляф Пальм, який швидко відвідає ЗСА, признав в телевізійному виступі, що напастування американського амбасадора комуністами й „лівими" студентами є „невибачливою образою репрезентанта чужої держави".

ДО СТОЛИЦІ ПІВНІЧНОГО В'ЄТНАМУ ПРИБУВ колишній голова Камбоджі князь Нородом Сіянук, який, змагаючи до відзискання влади в Камбоджі, піддався фактично під протекцію Комуністичного Китаю. Проте північно - в'єтнамське радіо виразно натякнуло, що Північний В'єтнам не висилатиме більше свого війська до Камбоджі. Якщо так дійсно сталось би, то — за твердженням коментаторів — північно - в'єтнамські комуністичні проводирі послухали б радше Москви, як Пейпінґу: Москва не хоче закріплення китайських впливів у Камбоджі.

ДО САЙҐОНУ ПРИБУВ міністер закордонних справ Камбоджі Єм Самбаур. Його ціль — переговорити впродовж триденних відвідин справу встановлення дипломатичних взаємин між Південним В'єтнамом і Камбоджею. Формально це має статися після відвідин південно - в'єтнамського віце - президента Нґуєна Као Кі в столиці Камбоджі Пномпеню. Однак водночас відносини між Камбоджею і Південним В'єтнамом напружені, бо між автохтонами обох тих країн від сторіч була ворожнеча і автохтони Камбоджі ставляться неохоче до в'єтнамців, однаково комуністів, як некомуністів.

У ЛЕНІНГРАДІ ВІДБУВАЄТЬСЯ 13-та сесія Міжнародного Комітету для дослідів космосу. Від ЗСА прибув туди астронавт Ніл Армстронґ — перша людина, яка ступила на Місяць. Армстронґа оваційно вітали учасники нарад і багатотисячна публіка і він ледве продерся почерез бажаючих дістати його автограф.

ФІЛІППІНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ФЕРДИНАНД МАРКОС НАТАВРУВАВ великодержави за їх втручання в азійські справи. Не назвавши нікого за іменем, Маркос заявив, що „народи Азії й Океанії заслуговують на краще ставлення, аніж війна. Вони прагнуть спокою, стабільности й добробуту. Вони мають багатий запас власних людських сил, природних багатств і культурних вартостей".

Ніксон і президент Індонезії Сугарто нараджуються про мир в Азії

Вашингтон. — Індонезійський президент Сугарто прибув у вівторок 26 травня ц. р. з однотижневими відвідинами до З'єдинених Стейтів, при чому перших три дні він переводить на розмовах з найвищими керівними американськими колами. Зараз після офіційного привітання обидва президенти перевели свою першу півторигодинну конференцію. Сугарто заявив, що його відвідини „припадають в часі, коли необхідно вживати щирих і реалістичних заходів для заведення миру в цілому світі та зокрема у Південній Азії". Сугарто покликався на конференцію 12-ох азійських держав, яка відбулася в столиці Індонезії Джакарті 16 і 17 травня ц. р. Та конференція одноголосно рішила, що всі чужі держави повинні відкликати свої війська з Камбоджі, яка повинна бути самостійною і невтральною державою, — що треба відновити Міжнародну Контрольну Комісію для Камбоджі і що треба скликати нову міжнародну конференцію для справ В'єтнаму, Ляосу і Камбоджі. ЗСА підтримують всі ті три пропозиції. Президент Ніксон інформував Сугарта про хід і вислід воєнної кампанії у В'єтнамі й Камбоджі. Американські керівні кола не наполягають на індонезійського президента, щоб Індонезія поспішила з мілітарною допомогою Камбоджі, бо воліють, щоб Індонезія зберігала свій статус антикомуністичної, але невтральної держави, здатної грати ролю мирового посередника. Розмова з індонезійським президентом у Вашингтоні проходила в сердечній і приятельській атмосфері.

Портові вантажники і будівельні робітники підтримують Ніксона

Вашингтон. — Провідники спілок портових вантажників і будівельних робітників відвідали президента Ніксона в Білому Домі і заявили йому, що вони і надалі будуть підтримувати його політику у Східньо - полудневій Азії. Члени цих спілок в Ню Йорку вже кілька разів демонстрували для підтримки урядової політики і під час демонстрацій старалися поборювати тих, які виступали проти Уряду. Президент заявив робітничій делеґації, що він вдоволений із становища робітників і дякує їм за підтримку. Представники робітників передали відзначення Президентові та командантові американських військ у В'єтнамі генералові Крейтенові В. Абрамсові. Президентові передали металевий американський прапор, а для ген. Абрамса — шапку з чотирма зірками. Пресовий секретар Білого Дому Роналд Зіґлер заявив журналістам, що ініціятива візити юнійних представників вийшла від них самих, але один із робітничих делеґатів мав сказати пресі, що Ніксон запросив їх до Білого Дому.

Знайдений на Місяці мінерал має 4.6 більйона років

Ню Йорк. — Науковці ствердили, що один мінерал, привезений із Місяця астронавтами „Аполло 12", має 4.6 більйона років, це значить, що він такий самий старий, як соняшня система. Цей мінерал має дуже сильну радіоактивність, його хемія „унікальна". Аналісти в лябораторії у Гюзтоні твердять, що цей мінерал має 20 разів більше урану, торію і калію, як всі інші мінерали, привезені астронавтами „Аполло 11" і „Аполло 12". Ці астронавти були на Місяці в районі Океану Бур і Моря Спокою. Науковці уважають, що виявлення цього мінерала є найважнішим фактом із дотеперішніх дослідів Місяця. Всі інші, досі досліджені мінерали, мають вік від 3.3 більйона до 3.7 більйона років. Вік цього найстаршого каменя з Місяця усталили незалежно від себе науковці Космічного Центру у Гюзтоні і д-р Джералд Дж. Вассербурґ із Каліфорнійського Технологічного Інституту в Пасадені. Цей мінерал науковці назвали 12013. „12" тому, що його привезли астронавти „Аполло 12", а „13" тому, що він був 13-им в скринці, в якій його зберігали. Він подібний до малої цитрини, важить 3 унції, півтора цаля довжини, цаль ширини і три четверті цаля грубий.

Д-р Атанас Фіґоль продовжує доповіді по пластових осередках

Клівленд. (Пластова Пресова Служба — О. Л-ий). — Після недавніх відвідин і доповідей у Дітройті і Чикаґо, голова Головної Комісії Пластового Конґресу Другого пл. сен. д-р Атанас Фіґоль доповідав на тему „Як українці можуть зберегти свою національну ідентичність" в п'ятницю, 22-го травня ц. р. в Клівленді. Цю доповідь для пластунства і громадянства, як і зустріч на другий день із старшим пластунством і пластовим сеніоратом зорганізувала пластова станиця у Клівленді під проводом станичного пл. сен. Миколи Голіяна. Доповідь д-ра А. Фіґоля в п'ятницю попередив коротким вступним словом голова Пластової Пресової Служби 5-го Збору Конференції Українських Пластових Організацій і Пластового Конґресу Другого мґр. Олександер Луцький, подаючи деякі інформації про підготовку Кінцевої Сесії Пластового Конґресу, Світовий Пластовий З'їзд КУПО та особу доповідача. В тижні перебування д-ра А. Фіґоля в Клівленді відбувалася саме 27-ма Конвенція Українського Народного Союзу, в якій брало участь також велике число пластунів, як делеґати різних відділів УНС, в тому числі 9-ох окремих пластових відділів. Під час свого перебування у Клівленді д-р А. Фіґоль відвідав Конвенцію УНС і, як голова Головної Комісії ПК-Д. виголосив привіт, а також взяв участь у Конвенційному бенкеті. Заслуговує на окреме підкреслення, що Конвенція УНС із загальної суми розділених датків на піддержку праці різних організацій і товариств призначила також даток на Пласт в сумі 1,200 тисяч двісті долярів), в чому включений є також даток на праці Пластового Конґресу. У своїх дальших поїздках для підготовки Кінцевої Сесії Пластового Конґресу д-р А. Фіґоль відвідає такі осередки: Торонто — 29 до 31 травня, а в червні: Боффало 2-го, Ню Йорк — 5 і 6-го, Нюарк — 10-го, Вінніпеґ, Канада — 20 і 21-го, Саскатун — 24 і 25-го липня, а звідтіля Лос Анджелес і Денвер.

Кінцева Сесія Пластового Конґресу Другого відбудеться напередодні 5-го Збору КУПО, тобто Світового Пластового З'їзду Делеґатів, в Торонті, Канада в днях 4 до 7-го вересня ц. р.

НАТО шукатиме злагоди з СССР і його сателітами

Рим. — У столиці Італії розпочалася у вівторок 26-го травня ц. р. дводенна конференція 15-ох міністрів закордонних справ членських держав Північно-атлантійського Союзу (НАТО), при чому центральною проблемою стала потреба відпруження атмосфери в Европі. Всі учасники погодилися, що треба пропонувати Совєтам обопільне й „збалянсоване", себто пропорційне, відтягнення збройних сил з центральної Европи. Найдалі пішов в цьому напрямку брітійський міністер закордонних справ Майкел Стюарт, який запропонував створення Постійної Комісії для східньо-західних справ в Европі. Найобережніше поводився французький міністер закордонних справ Моріс Шуман, який поручав радше двосторонні переговори й порозуміння з СССР, ані ж колективні. Державний секретар Вілліям Роджерс підтримав принцип щодо потреби злагіднення відносин, але не заявився до пропозиції італійського прем'єра Маріяно Руморз, який радив негайно розпочати приготування до безпосередніх переговорів між НАТО і комуністичними державами так званого Варшавського пакту, з можливістю участи в тих переговорах також невтральних країн. Роджерс відчитав листа, що його президент Ніксон написав до генерального секретаря НАТО Манліо Брозіо. У тому листі Ніксон з'ясовував інтервенцію в Камбоджі й інформував про повний успіх тієї операції: в засекречених магазинах комуністів у Камбоджі знайдено стільки зброї, що можна нею озброїти 30 куренів, згинуло теж в тій кампанії кругло 8.000 комуністичних вояків. Західньо -німецький міністер Вальтер Шеель наполягав, щоб в Европі залишились непослаблені війська ЗСА, як найкраща ґарантія миру та найбільший атут у переговорах з Совєтами. Палац, в якому відбувається конференція Ради НАТО, пильно сторожений поліцією і військом проти можливих демонстрантів.

Пірсон передбачує загин ОН, якщо вони не переведуть реформ

Об'єднані Нації. — Колишній канадійський прем'єр Лестер Пірсон заявив, що коли Об'єднані Нації не переведуть радикальних реформ у своїй структурі та процедурі, то вони — відсвятковуючи в цьому році своє 25-тиріччя — не доживуть до 50-тиріччя, бо загинуть. Він покликався на минулорічну промову генерального секретаря ОН У Танта, який передбачував загин Об'єднаних Націй впродовж найближчих десяти років, якщо Об'єднані Нації не прочуняють з теперішнього летаргу. Пірсон промовляв в минулий понеділок 25 травня на конференції учених, лікарів, економістів і соціологів з 16-ох країн, які зібралися на 4-денні наради, під гаслом „Як врятувати людськість". Конференцію спонзорує і фінансує одна приватна американська фундація. Під час промови Пірсона сидів поруч із ним генеральний секретар У Тант. Пірсон уважає за один з головних засобів відродження ОН — створення перманентного міжнародного війська, яке ґарантувало б реалізування постанов Ради Безпеки ОН. Сам Пірсон дістав був Нобелівську мирову нагороду за ініціятиву в справі створення міжнародного війська ОН, яке стежило за перемир'ям на Близькому Сході від 1956 до 1967 року, коли-то на вимогу Єгипту те військо стягнено. Швидко потім вибухла нова ізраїльсько-арабська війна.

Не виключене приспішене відкликання військ з В'єтнаму й Камбоджі

Вашингтон. — Секретар оборони Мелвін Лерд звернувся почерез об'єднаний штаб американських збройних сил до командувача американських збройних сил в тихо-океанському обширі адмірала Джана МекКена і до головного командувача американських військ у Південному В'єтнамі генерала Крейтона Абрамса з запитом, чи можна би відтягнути з Південного В'єтнаму американські війська швидше, ані ж це заповів був президент Ніксон. Як відомо, Ніксон заявив у своїй радіо-телевізійній промові 20 квітня ц. р., що він відкличе до 1 травня 1971 року дальших 150.000 американських вояків, зменшивши стан тамошніх американських військ до 284.000 вояків. На той запит Мелвіна Лерда вплинув факт, що американська й південно-в'єтнамська збройна інтервенція у Камбоджі завдала поважного удару ворогові й що внаслідку тієї кампанії відпала загроза, що ворог може використати поменшення американської збройної сили у Південному В'єтнамі для атак з території Камбоджі. Крім того, ця остання кампанія виказала знову боєздатність, здисциплінованість і добру вояцьку мораль південно-в'єтнамського війська. Однак речник Білого Дому Роналд Зіґлер підкреслив, що „проголошений плян залишається в силі і правильно здійснюється його". Проте не виключене, що американські війська, діючі на території Камбоджі, будуть ступнево відкликувані відтіль у приспішеному темпі. 30 червня ц. р. ця операція має остаточно скінчитися.

Ізраїль погрожує Ливанові, — Єгипет, Судан і Лібія затіснюють союз

Єрусалим. — Ізраїльський військовий міністер Моше Даян загрозив Ливанові, що коли ливанський уряд не матиме сили чи бажання прикоротити діяльність арабських терористів на своїй території, то „це завдання перейме на себе Ізраїль". Ізраїльський міністер закордонних справ Абба Ебан вернувся в минулу неділю до Єрусалиму з Вашингтону, де він заходився у президента Ніксона, щоб ЗСА доставили Ізраїлеві дальших 125 джетів. В награному на стрічку пресовому інтерв'ю перед відлетом Абби Ебана з Америки, той ізраїльський міністер твердив, що коли ЗСА не дадуть Ізраїлеві згаданих джетів, то це „буде катастрофа". Водночас єгипетський президент Гамаль Абдель Нассер і лібійський прем'єр Муамар ель-Квалдафі прибули до столиці Судану Хартуму на конференцію з тамошніми керівними особами про скріплення протиізраїльського фронту. Савді - арабський король Фейсал прибув до Малязії, яка має тісні зв'язки з арабським світом завдяки спільному мусульманському віровизнанню. Нассер конферував також з шефом штабу ливанської армії. Вздовж Суезького каналу продовжувався гарматній двобій, при чому згинули три ізраїльські старшини і чотири вояки.

Верховний Архиєпископ Кардинал Йосиф Сліпий продовжує візитацію у Великій Британії

Лондон (Р.Ч.). — Продовжуючи свою візитацію українців-католиків у Шотляндії, Верховний Архиєпископ зустрівся 14 травня з представниками шотляндської преси. Шотляндські українці стрінулися з Верховним Архиєпископом на бенкеті, влаштованому в його честь увечері 14 травня, на якому був присутній Кардинал Грей, його єпископ-помічник та представники шотляндських муніципальних властей Един бурґу. У п'ятницю 15 травня Верховний Архиєпископ виїхав до Глезґову, відвідавши по дорозі відпустові місця та оглянувши замініші пам'ятники архітектури у Шотляндії. В Глезґові вітав нашого Кардинала Архиєпископ Скансльон. Звідти Кардинал Йосиф відлетів до Лідс і 16 травня відбув візитацію у Брадфорді. В неділю 17-го травня Верховний Архиєпископ відвідав велике скупчення українців — Манчестер. У відправленій там Архиєрейській Службі Божій взяло участь понад 6,000 вірних. Взяв в ній також участь римо-каолицький єпископ-помічник Берк. По полудні українці Манчестеру вшанували свого Дорогого Гостя концертом в великій залі Бель В'ю. В концерті взяв участь також Єпископ Манчестеру Преосв. Голлянд. Концерт пройшов величаво. Видатно до цього причинився Пласт у Манчестері, якого хор, разом із хором „Гомін" і танцювальним ансамблем „Орлик" виведи високомистецьку програму. З Манчестеру Верховний Архиєпископ виїхав на (Закінчення на стор. 3-ій)

На могилі св. п. Євгена Маланюка посвячено пам'ятник

Бавнд Брук, Н. Дж. — Отець Любомир Мудрій довершив посвячення пам'ятника на могилі св. п. поета-інженера Євгена Маланюка 23-го травня, 1970 р. о год. 2-ій по пол. на українському православному цвинтарі в Бавнд Бруку.

Могила Покійного була вкрита букетами червоних і білих рож, які символізували любов і вдячність нашої громади св. п. Євгенові Маланюкові за його творчість. Могила поета-інженера збільшила ряди колишніх творців і дячів української культури на цьому цвинтарі. Досить чисельна українська громада з літературного, мистецького і професійного світу, близькі і дальші знайомі зібралися на цю скромну релігійну церемонію біля могили св. п. Євгена Маланюка.

Св. п. Євген Маланюк був глибоко релігійною людиною, як зовсім вірно ствердив в короткім слові інж. Михайло Ільків. Покійний сказав у своїй останній публічній промові, „що наша християнська нація не загине", це випливало з глибини його душі і переконання. Покійний поет-інженер невдоволявся особистими життєвими вигодами, тому ціле своє життя присвятив служінню нашій нації. Він був активним учасником першої світової війни, свідком Четвертого Універсалу, і жив у вільній Українській Державі Він часто згадував про події першої світової війни, „яке велике щастя для людини жити у своїй державі", — казав поет. Свою останню публічну промову п. н. „Слово в Роковини" св. п. Є. Маланюк виголосив в Т-ві Українських Інженерів Америки в Ню Йорку з нагоди святкування 50-літнього ювілею нашої Самостійности. Промова в цілості надрукована в збірнику „Український Інженер". Його бажання цю промову перед публікацією ще раз перечитати не здійснилося. Один з примірників цього видання є в його гробі.

З вдячности за його віддану працю для справи української нації, як сказав в слові подяки інж. Петро Шох, голова Громадського Комітету будови пам'ятника, коштом нашої громади Канади і ЗСА за ініціятивою Т-ва Українських Інженерів Америки, Відділ Н. Й., побудовано Йому той монумент.

Видано другий том реґіонального збірника про Тернопільщину п. н. „Шляхами Золотого Поділля"

Філядельфія. — Коштом і заходом об'єднання „Тернопільщина" появився другий том реґіонального збірника Тернопільщини п. н. „Шляхами Золотого Поділля'. Видано цей другий 28-сторінковий том у серії „Український Архів". як її число XXI, публікований Науковим Товариством ім. Шевченка. Редактором 2-го тому „Шляхами Золотого Поділля" був професор Володимир Мацьків, до Редакційної Колеґії від НТШ входили: д-р Василь Лев, д-р Григор Лужницький та д-р Роман Миколаєвич. Зібрані в цьому другому томі матеріяли до історії Тернопільщини новіших часів, в тому числі праці, статті і причинки Р. Завадовича, о. А. Стасюка, о. Н. Вояковського, В. Безкоровайного, д-ра В. Лисого, сестри Моніки, ССПНДМ, д-ра М. Рибака — про Тернопіль у світлі давніх документів, дра О. Кравченка про „Тернопільський Край" (1809-1815). Д. Дорошенка, С. Бриля, М. Островерхи. Ф. Бекесевич - Мацьків. І. Дурбака, Б. Остап'юка, В. Мацькова — про пацифікацію в Тернопільщині, О. Губчака, П. Гайди, А. Запороцької-Потопник, В. Підгайного, О. Омецінського — про мову Тернопільщини, Л. Косовського та д-ра Р. Миколаєвича про Тернопіль в Канаді. Завершується збірник розділом статтей і згадок про деяких видатних громадян тернопільської Землі, між ними В. Барвінського, В. Мудрого, В. Лучаковського, о. Л. Куницького, В. Безкоровайного й інших, як також окремим розділом матеріялів про деякі із сіл та осель Тернопільщини. Видано цей другий том збірника „Шляхами Золотого Поділля" на доброму папері, у твердій полотняній оправі, з багатьма ілюстраціями і з окремою великою картою давнього Тернопільського повіту. Перший том збірника „Шляхами Золотого Поділля" був виданий 1960 року.

22 МАТУРАНТІВ ШКОЛИ УКРАЇНОЗНАВСТВА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — Цього року 22 юнаків і дівчат з успіхом закінчили 12-літнє навчання в Школі Українознавства при Т-ві „Рідна Школа". У школі навчались цього року 387 учнів. Матуру з високими кінцевими оцінками здали 12 дівчат і 10 хлопців. Баль випускників і вручення свідоцтв відбудеться в суботу 30 травня, о 6-й вечора, в авдиторії св. Йосафата на Френкфорді, при вулицях Дітман і Дістон.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢
Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Перехилювання балянсу

Ми є тепер свідками ніби невидних для загалу змін, які можуть мати велетенський вплив на дальший розвиток міжнародних подій, включно з проблемою третьої світової війни. Так звана рівновага політичних і збройних сил у їхній грі на світовій арені завжди була і є основою зберігання миру. Після другої світової війни підставою миру став баланс сил між СССР і ЗСА, чи пак сила НАТО і країн т.зв. Варшавського пакту.

В останніх тижнях фахові коментатори стверджують захитання в Азії існуючого дотепер балянсу політичних впливів СССР і комуністичного Китаю. Усунений від влади в Камбоджі Producom Сіянук, піддавшись під протекцію Пейпінґу, дав йому цим неначе леґальне право „опікуватися" трьома країнами кол. Індо - Китаю і звідтіль поширювати свої впливи на ввесь Південь Азії. Ця гра така ясна, що Москва зовсім одверто закинула Пейпінґові використовування „визвольних рухів" індокитайських комуністів задля встановлення у тих країнах своєї влади. Щоб надолужити зменшення своїх впливів у Північному В'єтнамі, Ляосі й Камбоджі, Москва тим наполегливіше підтримує арабський світ, закріплюючи свої впливи на Близькому Сході. Внаслідок перекинення до Єгипту своїх військових „дорадників" і летунів рівновага мілітарної сили Ізраїлю і арабських країн порушується в користь арабів. Державний секретар Вілліям Роджерс ствердив три дні тому в Римі загрозу збоку щораз сильнішої совєтської воєнної фльоти на Середземному морі: той його виступ був віддзеркаленням остраху, що Середземне море не тільки перестало бути „маре нострa" — „нашим морем" Італії, але й перестане бути тереном, що його донедавна контролювала американська Шоста фльота.

Власне захитання рівноваги сил у різних пунктах ґльобу створює надзвичайно загрозливу ситуацію. Ізраїльський міністер закордонних справ Абба Ебан минулого тижня не завагався твердити в пресовому інтерв'ю у Вашинґтоні, що коли Ізраїль не отримає від ЗСА додаткових 125 модерних джетів, то це буде „катастрофою" не тільки для Ізраїлю, але й для Америки та світу, бо втрата рівноваги сил невідхильно доведе до третьої світової війни. У тій заяві було трохи пропаґандивного залякування, щоб таки дістати оті бойові літаки, але трохи було й правди. Невідомо тільки, чи продовження перегонів між ЗСА й СССР в озброюванні Ізраїлю й арабів може зберегти рівновагу сил на Близькому Сході, отож невідомо, чи ті перегони виключать чи приспішать там нову велику війну, з наявною загрозою, що вона наче автоматично втягне ЗСА й СССР.

Нема сумніву, що приїзд індонезійського президента Сугарта до Вашинґтону пов'язаний власне з тією загрозливою ситуацією. Ген. Сугарто був одним із тих лідерів Індонезії, які в р. 1965 криваво здавили комуністичний рух, зліквідувавши режим прокомуністичного президента Сукарна. Індонезія взяла на себе ініціятиву в скликанні 17 травня ц. р. конференції міністрів закордонних справ 12-ох азійських протикомуністичних держав, які, однак, не затаврували комуністичної аґресії в Південному В'єтнамі, Ляосі й Камбоджі, щоб не погіршувати шансів на замирення. Японія, Індонезія і Маляйзія взялися за посередництво у тому замиренні. Але непримирлива войовничість Пейпінґу, який не має чого втрачати, але може тільки зискати на війні в Індо-Китаї, піддає під сумнів успіх тих заходів. Те саме стосується непримирливости Москви, коли йдеться про Близький Схід. ЗСА опинились у надзвичайно складній ситуації. Можливо, що рацію має 84-літній перший прем'єр Ізраїлю Давід Бен Ґуріон, який дораджує своїм землякам віддати арабам окуповані Ізраїлем землі, вбачаючи у цьому можливість уникнути нової війни. Але його голос, мабуть, не переконає ізраїльських максималістів, як не поступляться також і максималісти арабські. Ані ЗСА не можуть залишити напризволяще Південного В'єтнаму та Ізраїлю, ані СССР не хоче зробити це у відношенні до Північного В'єтнаму й арабів. Жаль, що американська преса зайнята більше студентськими заворушеннями, як загрозливою міжнародною ситуацією, що її створив комуністичний імперіялізм.

СИМОН ПЕТЛЮРА

25-го травня ц. р. минуло 44 роки з того дня, коли від куль большевицького аґента загинув у Парижі Симон Петлюра. Він віддав своє життя на варті української державности. То була болюча втрата, бо Симон Петлюра був вождем української національної революції. Його ім'я — Петлюрівство — стало для нації ідейною плятформою і символом української збройної боборотьби. С. Петлюра писав: „Не забуваймо про меч, учімося міцно тримати його в руках". Але не досить тримати міцно меч у руках. Треба орудувати ним сконсолідовано, єдиним національним фронтом. Тому у своїх виступах С. Петлюра часто повертався до проблеми національного порозуміння, і ті його ствердження й настанови ми повинні сприймати тепер, як національні заповіти. Вважаємо, що в роковини смерти С. Петлюри слід деякі з них пригадати.

Симон Петлюра писав: „Справа української Держави — це справа цілої нації української, а не якоїсь кляси її чи партії. От через що порозуміння, погодженість усіх чинників громадських і співпраця їх є умовою, без додержання якої ми ніколи своєї мети не досягнемо". І далі: „Величезне значення української еміґрації для усвідомлення державної ідеї цілою нацією визнається окупантським большевицьким урядом, який не жаліє засобів, або розкласти еміґрацію і невтралізувати ідейний вплив її на цілу націю. Але я, визнаючи за нашою еміґрацією величезну заслугу в площині організаційній та створення культурних цінностей, на жаль, мушу визнати, що політично вона ще не стоїть на висоті тих вимог, які ставляться до неї сучасним моментом... Українська еміґрація зможе здійснити своє завдання тільки в тому разі, коли візьметься вона до нього не поривчастими імпульсами, не розпорошеними і на власноруч окремих політичних гуртків розпочатими заходами, а по певному плянові, основні лінії якого повинні зобов'язувати ВСЮ НАШУ еміґрацію в цілому" (В. Іванис — „Симон Петлюра", ст. 229).

На жаль, українська еміґрація цих заповітів С. Петлюри не дотримується. У нас панують реґіоналізм й ізоляція в партійніиних геттах. У нас немає політичної консолідації і навіть будь - якого узгіднення політичних угруповань...

У листі до одного генерала військ УНР С. Петлюра писав: „Мені здається іноді, що, воюючи за Самостійну Україну на Україні, часом при „невтралітеті" самого українського народу, ми, як ті біблійні жиди, лише в цих войовничих митарствах нарешті пізнали самих себе, пізнали, чого ми хочемо і за що боремося". В іншому місці він писав: „Ми вступили на арену історії тоді, коли ввесь світ не знав, що таке Україна. Ніхто не хотів її визнати як самостійну державу, ніхто не вважав нашого народу як окрему націю. Тільки боротьбою, впертою і безкомпромісовою, ми показали світові, що Україна є, що її народ живе і бореться за своє право, за свою свободу й державну незалежність!.. Признаймося без гордощів і без зайвої скромности, що за час нашої дволітньої боротьби ми створили Українську Націю, яка й надалі активно боротиметься за свої права, за право самостійно і ні від кого незалежно порядкувати на своїй землі!.."

І ми справді бачимо, як нація в умовах тоталітарно-комуністичного режиму, в умовах червоно - московської диктатури живе, продовжує розвивати національну культуру, бореться за збереження своєї мови. Вона виплонює Симоненків і „нескорених", які сміливо і самовіддано борються за національні права і свободу. Маємо відомості, що в Україні відживає тепер серед молоді леґенда Петлюрівства — інтерес і пошана до особи і до ідейних засад боротьби, яку очолював С. Петлюра, а це є відрадним доказом того, що „Україна не вмре, не загине!"

Закінчуємо цю коротку нашу статтю таким уступом із передовиці, надрукованої в „Свободі" 25 травня 1968 р.: „Багато жертв упало в ім'я визволення України,... але Симон Петлюра був не тільки борцем, політиком і державним мужем. Він був Головою Української Держави. І загинув він, як Голова Української Держави. І тому він записаний в новітній історії України на першому місці".

А. Гудовський

В СССР припинили виробляти ДДТ для боротьби проти шкідників на полях

Міністерство сільського господарства СССР дало наказ усім філіям в „республіках", щоб вони припинили з весни 1970 р. користування порошком ДДТ і подібними отрутами в боротьбі проти польових шкідників. Припинено також обробку ДДТ і подібними сполуками зерна для посівів. На Кубані виявлено загрозливе затруєння ґрунтів такими хемічними засобами до того, що в степах почали гинути дикі птахи, зайці, гуси тощо. Міністерство сільського господарства СССР видало розпорядження, щоб на місцях перевіряли, як діють різні хемікалії та не допускали до остаточного затруєння землі. Подано також рекомендацію, щоб проти різних гризунів у полях — ховрашків, мишей і т. п., не розпорошували отрут із літаків, ані поливали отрутами землі, а „виловлювали звірків пастками, затруювали їх у норах вихідними газами з автомобілів". Виявилось, що ДДТ особливо призводить до затруювання всього живого. Багато небезпечної для людського здоров'я, як і здоров'я тварин, отрути назбирується в зернових культурах.

М. Л-ий

ДВІ МАЛІ КРАЇНИ

Камбоджа, яку американські журналісти прозвали „мискою рижу", країна, що своєю територією дорівнює стейтові Мізурі. Більше як сто років Камбоджа була під протекторатом Франції і разом з В'єтнамом та Ляосом знана була під назвою Індо-Китай. Камбоджанський нарід не має нічого спільного ні з індусами, ні з китайцями. Це зовсім окремішний нарід, із своєю власною мовою. Столиця Камбоджі Пном Пень.

Болотяними дорогами, по обох боках яких тягнуться канали, їдуть вози, запряжені буйволами, що везуть продукти на базар, а понад ними у повітрі летять джети. У столиці з королівським палацом стоять тисячі „пельотес", одно- або двокімнатних хатин на палях. Селяни дерев'яними плугами, як і багато століть тому, орють землю попри дорогах, якими мчаться автомобілі. Старі люди, зодягнені, як і їхні предки, змішуються з юнаками, зодягненими в західні вбрання. Сільська оркестра — бубни домашнього виробу та флейти — приграє до національних і західніх танків.

В липні поля Камбоджі стоять під водою. Селянин запрягає пару буйволів до дерев'яного плуга і підкидає ним тяжке болото, щоб приготовити його до засаджування рижових паростків. Коли поле зорано, хлопці приносять снопики паростків із грядок і жінки по коліна в воді садять їх у землю. При цьому приговорюють: „Беру паросток, впихаю його в болото, притискаю сильно". Так за кожним паростком, ряд за рядом. Хлопці виходять із бамбуковими вудками ловити рибу на рижовому полі, вкритому водою. Так то родина має з свого поля і риж і рибу.

В грудні й січні жнива. Жнуть риж довгими, кривими ножами, рівночасно дерев'яною кривою ручкою згортаючи риж на купки. Риж складають у снопках, щоб сох. Коли висохне, стинають колоски. Тоді жінки складають зерно у великі бамбукові плетені коші і віють зерно від полови, чи пак лушпиння. Зсипають риж у величезні череп'яні глеки або великі коші, сплетені з рижової соломи. Дехто надвишку рижу продає.

В кожній хаті є „вет", буддійська капличка.

На базар крамарі приносять щодня на світанку свій крам, селяни свої продукти, рибалки рибу.

Селянська хата, на 1-2 кімнати, служить лише для спання, і туди вилазять по драбинці. Сплять на рижових, плетених матах. Мати варить вдома для родини риж і рибу. Чоловік чи жінка, з довгим бамбуковим дрючком через плече, на одному кінці з невеличкою кухонкою на деревне вугілля, кошиком харчів на другому і кількома тарілками виходить на базар, сідає і розставляє свій „ресторан".

Майже кожне село має державну школу. Хоч навчання не обов'язкове, з кожним роком більшає число школярів, бо батьки хочуть, щоб діти вчилися. Найбільше учнів 6-14-літніх. Це — перша кляса. Якась половина з цих учнів переходить до другої кляси. Кількість їх меншає, коли переходять до шостої кляси. До вищої школи вчащає дуже мало учнів. В клясі від 50 до 90 учнів. Учителі звичайно мають освіту шестиклясової школи, подеколи вищої школи.

Учитель має стіл і крісло, невеличку чорну таблицю, крейду й підручник видання міністерства освіти. Навчання починається співом національного гимну „Нокорі'ч", при чому один з учнів гордо підносить угору державний прапор. Навчання відбувається від 7-ої до 11-ої години ранку. Діти слухають, що вчитель їм читає, потім повторюють це в один голос.

У четвертій клясі вже записують в зошитах, що каже вчитель. Вивчають камбоджанську азбуку, складні слів, рахунки, дещо з гігієни і географії Сходу.

У вищій школі вивчають дещо з точних наук і історії. У трьох клясах навчання відбувається камбоджанською (хмер) мовою, а в четвертій клясі починають вивчати французьку мову, бо Камбоджа довгий час була французькою колонією.

Звичайно, коли заходить сонце і появляється місяць, котрийсь із хлопчиків виносить з хати свій бубон і починає бубнити. До нього сходиться молодь. Співають народних пісень і танцюють танок „лямтон". Мелодії традиційні, але слова укладають діти часто самі. Незабаром долучуються до них старі, і діти тоді сідають позаду кругом, дивляться і слухають.

Ляос — країна, що має 91.000 кв. миль території з населенням яких два мільйони різного етнічного походження. Це країна гориста, що утруднює комунікацію. Найкраща комунікація рікою Меконґ і її допливами, але й тут численні пороги стоять на перешкоді плавбі на далеку віддаль.

96% населення Ляосу селяни, що живуть у яких 9.000 сіл. Решта живе у нечисленних містах, радше містечках вздовж ріки Меконґ. Мешканці Ляосу споріднені з мешканцями Таї (Сіяму). Азбука сіямська, народна ноша забувається, її заступає західня: штанці й сорочка з короткими рукавами. Жінки ще придержуються традиційної народної ноші.

Франція почала займати Індо - Китай у 1858 році під претекстом поборювання китайських бандитів. У 1885 р. в Ляосі французи настановили свого віце - консула Пав'є, якому приписували заслуги, що він „завоював серця" ляоського народу.

Столиця Ляосу — Вієнтіен. У 1958 р. було тут по містах 40.000 меншин, переважно китайців, що позичали тубільцям гроші на високі проценти. В'єтнамців спровадили до Ляосу французи, як адміністраційних службовців, що вже знали французьку мову. Серед ляоського населення дуже мало християн. До християнських місіонарів воно ставилося байдуже.

Чоловіки в Ляосі беруть участь у сільських зборах, платять податки, затягають на своє ім'я позички, рішають, коли і як продати надвишку врожаю. Жінка має значний голос у домашніх справах, в провадженні дому. Чоловіки виконують майже всю тяжку роботу в полі, але риж садять і пересаджують жінки та діти. Чоловіки ловлять рибу, плетуть сіті, будують човни, займаються мисливством, заготовляють дрова. Жінки ходять на базар, продають продукти свого господарства, прядуть, носять воду, годують худобу. Бабусі доглядають дітей або проводять час у релігійних роздумуваннях.

В Ляосі, що є буддистською країною, бонзу вважали чеснотливою та високоосвіченою людиною і найкращим учителем. Французи ввели світські школи, бо потребували службовців, що знали б французьку мову. Від 1951 року світське шкільництво було примусове. Дані щодо кількости дітей у сільських школах неточні. В країні у 1946 році було 300.000 дітей від 6 до 14-го року життя, але початкових шкіл нараховувалось лише 175. Коли французький протекторат закріпився, французи заснували дві спеціяльні школи для перекладачів і службовців. Першими вчителями були в тих школах французи, але незабаром заступили їх тубільці.

Тепер шкільне навчання в Ляосі належить до трьох юрисдикцій міністерства освіти, що складається з чотирьох директоратів: початкового, другорядного, вищого та спорту. Технічним навчанням керує дирекція міністерства публічних робіт, релігійне належить до міністерства віри і сповідань. Шкільні будинки для початкового навчання мають будувати самі селяни. Початкове навчання триває три роки.

В Ляосі є п'ять коледжів з трирічним навчанням. Вчаться в них французької й англійської мови, історії і географії, математики, руханки, рисунків, музики, ручних робіт. Все навчання відбувається французькою мовою. Учні, що покінчили коледж, можуть далі вчитися у столичному ліцеї, в національній військовій академії, в медичній старшинській школі, в школі громадських робіт, сільського господарства або в школі лісництва в Камбоджі. Діти заможних батьків продовжують навчання у школах Франції.

Населення Ляосу після приходу французів уживало двох календарів: григоріянського і старого ляоського, що є комбінацією соняшної і місяцевої системи. Григоріянського календаря вживають тепер властиво для державних справ і для зв'язків із зовнішнім світом.

У порівнянні з іншими азійськими країнами, життьовий рівень населення Ляосу високий. Відживляється воно добре, добре зодягається, живе в гарних хатах. Голод буває рідко, хіба на передвівку. Найбільше лихо для Ляосу це малярія.

Прелімінарні підсумки перепису населення України

„Правда України" з 30 квітня ц. р. вмістила звідомлення Центрального Статистичного Управління при Раді Міністрів УССР про прелімінарні підсумки перепису населення України, який був переведений у січні 1970 р.

В цьому звідомленні читаємо, що коли у 1913 р. населення України (в тодішніх межах) становило 35.2 мільйона, у 1940 р. (теж у тодішніх межах) 41.3 мільйона, у 1959 р. 41.9 мільйона, то на 15 січня 1970 р. воно виросло до 47.1 мільйона.

За останніх 11 років натуральний проріст населення України становив 5.2 мільйона, або 13%.

Цей натуряльний приріст був значно нижчий від загальносоюзного приросту, хоч, як сказано у звідомленні в порівнянні з довоєнним періодом „смертність у республіці зменшилась майже на 1.7 раза, а дитяча смертність — навіть у 9 разів".

Менший натуральний приріст населення треба пояснювати тим, що з України постійно „переселюються" великі кількості людей в інші частини СССР. Згідно із звідомленням майже чотири п'ятих всього населення України це люди, що народились після „жовтневої революції".

Із звідомлення виходить, що в Україні йде посилений процес урбанізації, тобто перехід сільського населення до міст. Коли у 1913 році в Україні було 19% міського і 81% сільського населення, то в рр. 1940, 1959 і 1970 ці відсотки були відповідно: 34 і 66, 46 і 54, 55 і 45. В останніх 11 роках кількість міського населення України значно перевищила кількість сільського населення.

Понад 60% сільського населення мають ще області: Вінницька, — 75, Волинська — 68, Житомирська — 65, Закарпатська — 70, Івано - Франківська — 69, Київська, без Києва — 64, Тернопільська — 77, Хмельницька — 73, Черкаська — 63, Чернігівська 65 і Чернівецька — 65.

На день перепису в Україні проживало 21.3 мільйона чоловіків і 25.8 мільйона жінок. Звідомлення старається вияснити таку різницю поміж числом чоловіків і жінок „головним чином наслідком війни", але, як подало у січні 1959 р. Центральне Статистичне Управління, жінки становили 56.4% всього населення, а у січні 1970 р. тільки 56%, отже менше, ніж у 1959 р.

Вияснення цього факту треба знов шукати у „переселюванні" або у „добровільному наборі" робітників і службовців з України в інші частини СССР.

На день перепису було в Україні 40 міст з населенням понад 100,000 людей, в тому числі два міста, Київ і Харків, з населенням понад мільйон, шість — з населенням понад півмільйона.

За останні 11 років найбільше зросло населення в містах: Вінниці — на 73, Сумах — на 63, Чернігові — на 78, Черкасах — на 87, Кременчуку — на 71, Хмельницькому — на 81, Івано-Франківському — на 58, Луцьку — на 69, Тернополі — на 62%. А в Рівному число жителів подвоїлось — 106 відсотків.

абк.

Іван Вовчук

ПРО ЛЮДЦІВ СУЄТНИХ І ЗРАДЛИВИХ

(4)

Отже, остерігали. Такий там „творчий клімат". Хто остерігав — зайво говорити. Про ті остороги органів КГБ знає ввесь світ, а Дмитерко їх називає „товариськими". Іван Дзюба не підкорився, і це обурює донощика. Як посмів? Мало того, автор „ґрубезної праці" не тільки не послухав осторог, а після того, як видавництва відмовились друкувати його працю, передав її за кордон, а другий примірник „разом з листом доручив ЦК КПУ".

Здавалося б, на тому кінець. Нехай би ЦК на підставі законів доводив помилки „ґрубезної праці". Пригадується, коли судили Синявського і прокурор пробував був обвинувачувати його за нелеґальну передачу своїх творів за кордон, то Синявський, поправляючи прокурора, заявив, що то було зроблене неофіційно, але то не була нелеґальна дія. Немає такого совєтського закону, за яким можна було б покарати непокірного автора, і тут на допомогу держиморідам приходить блюдолиз Л. Дмитерко, хоч Дзюбина праця написана з позицій марксизму і ленінізму.

Клянучись у вірності партії, Дмитерко обвинувачує І. Дзюбу в тому, що він „маскується під марксиста", „викривлює й спотворює безсмертні твори Леніна" і своїми твердженнями дає зброю в руки націоналістів. Не маю чи арґументів, якими можна було б заперечити політику русифікації і колоніяльного визиску України, „самоотверженний" Дмитерко вказує КГБ на ворожі дії Дзюби. Він, мовляв, проти народу, не помічає його осягів та здобутків і цим дає зброю „Стецькові і маріонетковому президентові Тхісу", якому голова ЦК АБН подарував книжку Дзюби. Мабуть ,та зброя дошкульна, коли її бояться завойовники і малоросійські виродки. Цькуючи носіїв національної зброї, Дмитерко клянеться, що він і подібні до нього малороси „беззавітно люблять прекрасну, возз'єднану українську землю... пишаються чудовою, співучою, милозвучною українською мовою і розглядають її як засіб єднання між людьми, а не ворогування, тим паче не привід для хуторянської відокремленості".

Любов, як бачимо, у Дмитерка обмежена. Окупант тільки на таку й дозволяє, щоб мова народу була лише засобом „єднання", а не борони Боже невід'ємним складником національного мислення, предметом національної гордости. Користуючись „засобом єднання", Дмитерко і інші зрадливі людці намагаються накинути українській людині, замість політичної любови до України, любов до „совєтської отчизни". Так виглядають в Україні ті, що стали по імперському боці барикад, чи як пише Дмитерко, „по цей бік".

А тут на імперських нотах їм підспівує ідеолог реалітетної політики Андрій Білинський з Мюнхену. Професор комерційного права СССР, де найпоширенішим неписаним законом є „хапай, щоб вижити!" — говорить в Ню Йорку спеціяльно запрошеним слухачам про „народні інтереси". Самостійність України, заявив він у своїй доповіді 15 березня, річ не реальна, боротьба за неї не відповідає народним інтересам. А змаг за відновлення державної самостійности, як цілу добу національно-визвольної боротьби за державність, радить учений з Мюнхену передати до архіву, „як передали ми туди Хмельниччину".

А що ж залишити? — Союз Совєтських Соціялістичних Республік і в рямцях імперської конституції боронити народні інтереси з позицій права і законів. Програма комуністичної партії, твердить Андрій Білинський, „хоч і передбачає злиття націй, але в тому розумінні, що відмертя народу є насправді його відновою". („Свобода", ч. 54 ц. р.).

Така найновіша діялектика ідеолога „реалітетної політики". На мій погляд, це — остання стадія малоросійської хвороби. З людьми, що дійшли до такого думання, байдуже з яких причин, дискусія зайва.

Проте, представляючи цього доповідача, проф. В. Голубничий назвав гостя з Мюнхену „розбивачем ікон" і „будителем думки". Різні бували будителі. Відомого російського публіциста Герцена, загальновизнаного „будителя думки" в боротьбі проти імперської сваволі, Тарас Шевченко вельми цінив, а про тих земляків, що впорскували малоросійство в національний організм, він говорив:

„Коли ти видохнеш,
О роде суєтний, проклятий?!"

**

У дев'ятому числі органу Спілки Письменників СССР „Дружби Народів" за 1969 рік надруковано довгу статтю Тараса Мигаля під заголовком: „Стецько, Муха і Ко". Мигаль вправляється в цій тематиці довший час, мабуть, з доручення органів КГБ. Два роки тому Мигалеву працю видано невеликою брошуркою українською мовою і розіслано на адреси українців у Канаді і ЗСА. Потрудилась над тим київська філія московського Товариства Культурних Зв'язків з українцями закордоном, під фаховим керівництвом Ю. Смолича. А цього року ту брошуру трохи переробили, переклали на російську мову і видрукували в органі всесоюзної Спілки Письменників. Видно не вистачає кадрів для цієї „бойової" тематики.

О. Полторацький взявся був виконати подібного роду замовлення і написав статейку про безталанність Чорновола і Караванського, коли їх судили. А у відповідь на це Василь Стус в своєму листі до Спілки Письменників України гостро виступив проти Полторацького, пригадавши при тому його давній фах: це ж він у 1934 році згідно з естетикою Жданова називав О. Вишню „фашистом", „контрреволюціонером", „куркульським ідеологом", „бездарним писакою". Листа, очевидно, „Літературна Україна" не надрукувала, і люди читають його з „самвидаву". Читають і гидують малоросійськими перевертнями. З статті Мигаля видно, що йому дозволено користуватись таємними архівами, і він вплітає в текст свого „викривання" вимушені зізнання Кука, Матісйка, щоб очорнити діяльність Я. Стецька і Антибольшевицького Бльоку Народів. А та діяльність, як виглядає з статті Мигаля, на еміґраційні умови досить велика. Видно, що за нею стежать. Мигаль переповідає про конференції АБН в Азії, Европі, розповідає про зустрічі в азійських і скандинавських країнах, у ЗСА і в Канаді. І оті зустрічі та конференції непокоять московських політиків, бож на них діячі АБН розкривають підступність большевицької політики. На конференціях ухвалюються домагання про розвал імперії і про побудову на руїнах її національних держав.

Тарас Мигаль напевно знає, що Стецько не міг спів-

(Закінчення на стор 3-ій)

Верховний Архиєпископ Кардинал Йосиф...

(Закінчення зі стор 1-ої)

візитації парохій у Лянкаширі: Рочдейлі, Болтоні й Олдгамі.

"CATHOLIC HERALD" ПРО КАРДИНАЛА ЙОСИФА

Великий лондонський католицький тижневик "Catholic Herald", який у числі з 8-го травня 1970 р. помістив дуже гарну статтю на привітання Кардинала Сліпого, присвятив його особі передову статтю у числі з 15-го травня ц.р. У передовій п.з. „Хоробрий Кардинал" сказано:

„Це є привілей приймати на Британській Землі великого українського прелата, Кардинала Сліпого, живе мучеництво якого надхнуло стільки мільйонів вигнанців і тих, що намагаються вдержати свою віру живою в атмосфері утиску у їх батьківщинах.

„Але Кардинал є більш ніж символом християнської реакції у відношенні до атеїзу і тоталітарних урядів. Він є видатним репрезентантом Східніх Обрядів Католицької Церкви, які повинні бути натуральним помостом поміж західнім християнством і комуністичними режимами в Росії і Східній Европі.

„Переслідування християнської віри в тих країнах, хоч далеко ще не закінчилось, не є вже більше поза засягом конструктивного діялогу, і це є спеціяльним апостолятом тих, що найбільше витерпіли, щоб облегшити цей діялог. Це є велике завдання. Але люди такі, як Кардинал Сліпий, є людьми героїчного маштабу. Терпіння виробили в них силу і переконливість, якої вони потребують для творчого завдання, яке перед ними стоїть."

ВІДОМИЙ ПРОТЕСТАНТСЬКИЙ провідник Біллі Грегем, промовляючи до 62,000 осіб під час третьої днини десятиденного хрестоносного походу на університетськім таборі в Ноксвіллі, Теннессі, твердив, що він вірить в те, що „появляються вже познаки того, що другий прихід Христа тже не далекий". На думку цього евангелицького проповідника є численні знаки, які вказують на те, що незабаром має здійснитися біблійне навчання про другий прихід на Землю Христа.

ПРО ЛЮДЦІВ СУЄТНИХ І ЗРАДЛИВИХ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

працювати ні з Розенберґом, ні з іншими гітлерівськими ватажками, бо з липня 1941 року і до кінця другої війни сидів у концентраційному таборі в окремій камері. Та що Мигалеві до фактів, йому наказують — і він пише.

Автор цього пашквілю нібм цитує листи Я. Стецька до Розенберґа, але джерел не подає. Невправний він писака, хоч і давно ходить у кагебівській шлейці. А щоб страшнішою виглядала діяльність Стецька, він пише: „Стецько за скидання водневих бомб, за руйнування шкіл, лікарень, пам'ятників культури і прочее і прочее" — страшна людина. Бійтеся, мовляв, і боріться з націоналізмом.

Читаєш оту писанину відступника з посвідкою письменника і думаєш: чи є межа падінню і оскотиненню людини із здеформованою, зламаною психікою? Мабуть, немає. Здається, Наполеон сказав, що людина, яка підноситься вгору, може зупинитись, а людина, що стрімголов котиться вниз, ніколи не зупиниться.

Руйнували культури! Та ж найбільшим руїнником національних культур є большевицька імперська система.

У „Комсомольській Правді" з 5 серпня 1969 року надруковано лист-протест, підписаний п'ятнадцятьма діячами культури, під заголовком „Соромно!" Підписані обурюються, що дирекція Новодівичого кладовища в Ленінграді розпродує пам'ятники з могил діячів національних культур: „Хочете пам'ятник Гулака-Артемовського? — 100 рублів. Дорого? Є дешевші". В листі розповідається, як за розпорядженням голови ленінградського відділу культури зруйновано колишні мешкання Миколи Гоголя, де він писав „Ревізора", М. Костомарова і багатьох інших.

Це — в Ленінграді. А на Україні пам'ятки історії, свідки історичного минулого нації тільки „чудом де-не-де уціліли", як просмикнулось було на сторінках „Літературної України". Та не тільки пам'ятники культури. З землі української „кожного сезону змивається півмільярда тонн ґрунту, вітровою ерозією на півдні захоплено понад 10 мільйонів гектарів" („Новый Мир", ч. 8. 1969,ст. 223).

Чи треба більшої руїни, і то з року в рік? Та цього не здібні бачити тупі люди із здеформованою психікою. Боячись за свій добробут, вони силкуються оплюгавити людей України, які борються, щоб всевладні верховоди імперії не опустелювали землі української.

В другому числі журналу „Москва" за 1968 рік надруковано замітку В. Чевелихіна „Земля в біді", в якій автор б'є на сполох, бо розмивання ґрунту на Україні набуло загрозливих розмірів. Автор переконливо доводить, якого лиха завдали землі дніпровські „моря": „підмиваються і сповзають у воду мільйони тонн ґрунту, зникають луки, ліси і орна земля", під загрозою Чернеча гора з пам'ятником Тараса Шевченка, підмита могила отамана Сірка в с. Капулівці. Та цього лиха не можуть бачити клеветники на український націоналізм і відважних людей України.

Нині не лише люди поневолених націй борються проти большевицького імперського комплексу, а вже й природа заперечує стрибки матеріялістичної діялектики, за законами якої ідеологи імперії плянують розчинити поневолені нації в московській калюжі.

Такі наслідки соціялізму, який більше як півстоліття будується на Україні з поміччю хитких людців малоросійської породи.

(Кінець.)

РОЗМОВА З МИСТЦЕМ ПРО МИСТЦЯ

Колего Антоне Малюца — я прийшла до Вас прямо з виставки творів Михайла Осінчука. Ось каталог. Скромно оформлений? Так, це правда і без репродукцій, але властиво кожний, хто глибше цікавиться його творчістю, може мати про нього гарно ілюстровану монографію. Маєте цю книжку?

М.: Маю — і знаєте що? Я думаю, що цей каталог є властиво доповненням новіших праць мистця, намальованих вже після видання монографії. Шкода, що не можу цієї виставки оглянути. Одначе ми майже всі ті картини бачили, чи то на попередніх виставках, чи то в робітні Михайла Осінчука і тому можемо тепер основніше поміркувати про його творчість. Назагал публіка приходить на виставки за новими сензаціями і за „мистецькими лакоминками", а це не є суттю мистецького життя.

Ш.: О, так. Осінчук ніколи не був мистцем для подражнювання естетичних сензацій, а був одним з найвизначніших представників українського монументалізму на наших західніх землях. Разом з Сосенком, Холодним ст. і Буцманюком, напрямок, який включно з Бойчуком насильно був зліквідований на східньо-українських землях в 30-их рр., але на західніх дотривав аж до початку II світової війни. Тут, на еміграції, саме завдяки Осінчукові, Буцманюкові та Холодному мол. розвивається до наших днів.

М.: В першій мірі належать тут ікони і наша українська публіка, а за нею і дописувачі про мистецтво чи рецензенти звикли називати основу іконописного мистецтва М. Осінчука візантинізмом. Ви напевне пригадуєте, як сам мистець завжди це спростовував. Доводив він тоді, що Візантія була тисячу літ тому столицею римської імперії і мала величезний культурний вплив на сусідні християнські народи. Усі вони прийняли від неї іконне мистецтво, розвиваючи в ньому свої національні ціхи. І таким чином, побіч сербського, грецького, болгарського та російського постало і українське іконне мистецтво. В нашому народі тривало воно до початку 13-го століття.

Ш.: Українське мистецтво чим більше ставало народнім, тим більше увипуклювало певні формальні та естетичні прикмети. Найбільш маркантною ціхою було те, що в тих іконах була тенденція до ясних життєрадісних кольорів, в противенстві до інших народів, які любувалися в похмурих тонаціях та аскетичних формах постатей. В рисунку фігур українських іконописців, переважа простота, вони оминали штудерних деформацій. Штрихи і пробіли, які були стилізацією світла і тіней гелленської доби, в нас набирали орнаментаційного характеру. У висліді цього українська ікона стала радше символічно-декоративною.

М.: І. Осінчук і Федюк виходили саме із тих, а не з візантійських засновків.

Ш.: Значить, фразеологія про візантинізм, як ідеал українського мистецтва є непорозумінням суті справи. Чи не варто було би, щоб ті, які тих понять уживають, відсвіжили собі ті справи та критично їх уточнили? — Справа стала назрівати майже 70 років тому, коли то Митрополит Андрей Шептицький почав акцію збирання старих ікон зпід церков та дзвіниць, які — заступлені новими — покинуті нищилися там. Із тих збірок постав потому Український Національний Музей у Львові при вул. Мохнацького. Та під досвідченим керівництвом відчищувано та реставровано знахідки, каталоговано й врешті розміщувано на просторих стінах Музею. Тодішній його директор, проф. Іляріон Свенціцький, радо інформував глядачів про іконописне мистецтво, а особливу увагу приділяв студентам історії мистецтва львівського університету, до яких м. ін. належала і авторка цієї статті, які часто групово чи то індивідуально відвідували Музей. І там же ті, що мали нагоду бачити ікони в Греції, Римі чи Росії, наявно переконалися як оригінальними і відмінними є від них українські ікони.

М.: Михайло Осінчук під впливом ідей 1910-15-их років відкрив нові можливості поєднуючи модерні ідеї своєї молодости з традиціями українського народного мистецтва, що послідовно проявлялося в усіх його творах. Шукання плоскости, символізму, декоративність, традиціоналізм та цей своєрідний історично-тематичний характер є домінуючими рисами та найбільшими прикметами творчости покійного мистця. Він відкрив певні таємниці народнього мистецтва, які потім консеквентно розвивав.

Ш.: І, як бачимо, тут повториться правда: модерні ідеї зміняються що якийсь час, відкриваючи нові горизонти тим мистцям, які мають вразливий і чуткий талант та знання рідної культури. Однак вони не повинні забувати, що кожне знання здобувається тільки наполегливими студіями і працею.

М.: А чи пригадуєте собі портрети, які ми тоді також оглядали? Вам найбільше подобався портрет його діда, а мені автопортрет.

Ш.: Обміркування світських портретів Михайла Осінчука вимагає окремого часу й окремої студії.

Рожа Шуль

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

ЛИСТА, Ч. 13.

Жертводавець	Сума
„Самопоміч" — Федеральна Кредитова Кооператива Чикаґо	$ 50.00
Т. Кульчицький, Денвер	15.00
С. Гунька, Рочестер	7.00
Т. Гаврилів, Вудбрідж	5.00
Т. Камінський, Вуд	5.00
Л. Крип, Лос Анджелес	5.00
А. Орестів, Ню Йорк	5.00
В. Соя, Ґарден Сіті	5.00
М. Торик, МкКіс Рокс	5.00
М. Гнип, Квейкертавн	4.00
А. Кисломед, Стерлінґ Гайтс	4.00
А. Підвербецький, Скенектеди	4.00
И. Волк, Трумбули	3.00
о. І. Врублевський, Фріленд	3.00
С. [illegible], Філядельфія	3.00
І. Децик, Віллімантик	3.00
І. Іваник, Елизабет	3.00
С. Карваш, Елизабет	3.00
Д-р І. Кизик, Ню Гейвен	3.00
Я. Лехнюк, Палатайн	3.00
О. Лозовий, Акрон	3.00
М. Мартиненко, Трентон	3.00
Д-р В. Марчук, Гінсдейл	3.00
А. Підгородецький, Торонто	3.00
М. Токар, Рочестер	3.00
С. Береза, Нюарк	2.70
М. Бадран, Вассар	2.00
Д-р М. Балтарович, Гемтремк	2.00
В. Береза, Чикаґо	2.00
Я. Билен, Чикаґо	2.00
Т. Бойко, Джерзі Ситі	2.00
І. Буцяк, Нюбурінпорт	2.00
Е. Вербицький, Вуддейл	2.00
М. Гриньків, Філядельфія	2.00
М. Гук, Ст. Пол	2.00
[illegible] Гусяк, Бруклин	2.00
[illegible] Гуцуляк, Чикаґо	2.00
М. Генза, Ню Йорк	2.00
З. Гермак, Магва	2.00
О. Запорожець, Бронкс	2.00
О. Зарічний, Сиракюз	2.00
М. Калавур, Торонто	2.00
[illegible] Калуш, Філядельфія	2.00
І. Клок, Линден	2.00
В. С. Клюфас, Бінґемтон	2.00
А. Комендачук, Валенґфорд	2.00
Р. Кукурба, Фармінґтон	2.00
І. Лукомський, Ню Гейвен	2.00
В. Міцук Бріджпорт	2.00
Я. Мричко, Вест Ст. Пол	2.00
В. Никорчук, Піттсфілд	2.00
Г. Нога, Брентфорд	2.00
В. Овсяник, Бріджпорт	2.00
Д-р В. Палідвор, Ню Йорк	2.00
А. Попадюк, Гемилтон	2.00
А. Прескович, Ансонія	2.00
М. Рачкевич, Чикаґо	2.00
Р. Рубльовський, Скрентон	2.00
Т. Савицький, Дітройт	2.00
В. Семенюка, Гемптон	2.00
Майор Р. Содоль, АРО, Ню Йорк	2.00
М. Солод, Лебанон	2.00
В. Терлецький, Дірборн	2.00
А. Ткачук, Мілтон	2.00
І. Тріщук, Рочестер	2.00
В. Трубич, Бруклин	2.00
А. Феданко, Бінґемптон	2.00
І. Ходак, Савт Орандж	2.00
А. Ціховляз, Йонкерс	2.00
Ю. Шарик, Плейнфілд	2.00
А. Шафран, Кліфтон	2.00
С. Штафірний, Торонто	2.00
І. Щур, Торонто	2.00
І. Ясновський, Шарпсвілл	2.00
М. Адамович, Чикаґо	1.00
Г. Ваньо, Рочестер	1.00
О. Васків, Кергонксон	1.00
М. Голінко, Трентон	1.00
С. Ґенеґа, Юніон	1.00
Д. Посик, Саммiт	1.00
А. Капустинський, Ню Брітейн	1.00
П. Когулька, Бруклин	1.00
М. Костинюк, Рочестер	1.00
М. Костинюк, Чикаґо	1.00
В. Кузик, Нюарк	1.00
А. Курило Бруклин	1.00
І. Куртяк, Елмайра	1.00
М. Кьшвий, Сиракюз	1.00
Д. Ласевич, Бруклин	1.00
З. Масловська, Берн	1.00
о. М. Мисишин, Елмайра Гайтс	1.00
В. Остапяк, Торонто	1.00
Х. Патерин, Воррен	1.00
А. Пель, Істон	1.00
Ю. Пещак, Філядельфія	1.00
Д-р Л. А. Погорецька, Кембрідж	1.00
О. Процюк, Торонто	1.00
О. Сабатович, Рочестер	1.00
М. Хоміцький, Спеанк	1.00
П. Щерба, Вілмінґтон	1.00
М. Яремко, Геленвілл	1.00

Комунікат Ділового Комітету Земляків Чортківської округи

(Чортків, Копичинці, Борщів, Заліщики)

19-го квітня ц.р. відбулися ширші сходини земляків централі в Ню Йорку. Після доповідей проф. д-ра М. Соневицького про стан зібраного матеріялу та д-ра С. Вороха „Реалізація видання пропам'ятної книги" відбулася жива дискусія, в якій забирали голос: голова ДК Ольга Соневицька, п. Ярослав Клим, мґр. Р. Ільницький, п-ні М. Лозинська, п-ні А. Никифорякова, дир. М. Білан, інсп. Б. Стефанович, інж. М. Левицький. Д-р В. Палідвор поділився з присутніми практикою Теребовлян при виданні їх книги „Теребовельська Земля", за що присутні щиро йому дякували.

На пропозицію члена Фінансової Комісії ДК інсп. Б. Стефановича прийнято резолюцію: „Земляки Чортківської Округи (Чортків, Копичинці, Борщів, Заліщики), зібрані 19 квітня 1970 р. на ширших сходинах у Ню Йорку, звертаються до всіх місцевих комітетів та всіх земляків у вільному світі, щоб виконали свій обов'язок супроти землі, з якої вийшли, і видатними пожертвами на Видавничий Фонд допомогли довести до успішного кінця розпочате діло. Цінні історичні матеріяли на 1,000 сторінок друку чекають на свою публікацію в „Історично-мемуарнім Збірнику Чортківської Округи". Від жертвенности земляків залежить, чи книга побачить світ. У цьому моменті на нашому конті на книжці „Самопомочі" в Ню Йорку ч. 2916 (Self Reliance Federal Credit Union, 98 Second Ave., New York, N.Y. 10003) стоїть сума 6,300.46 дол. Цю суму мусимо якнайскорше подвоїти, щоб приступити до друкування книги. Зокрема звертаємося до земляків, які ще досі не відгукнулися на наші заклики, або не склали пожертв відповідно до їх спроможности. Всі імена жертводавців будуть поміщені в книзі, в якій будуть подані жертвовані суми.

Земляки, які не прислали ще своїх матеріялів, повинні зробити це негайно, щоб наше недавнє минуле, наша боротьба і наші криваві жертви з кожного міста і села знайшли якнайдокладніший і найвірніший образ у пропам'ятній книзі."

На пропозицію п. Ярослава Клима вирішено також звернутися з закликом до всіх земляків, щоб негайно подавали свої адреси та зміни адрес, і також адреси знайомих земляків для орієнтації Ділового Комітету, скільки примірників книжки треба друкувати і яку ціну встановити.

Всяке листування слід звертати на адресу голови Діл. Комітету: Mrs. Olha Sonevytska, 2466 Webb Ave., Bronx, N.Y. 10468.

Діловий Комітет: Ольга Соневицька, голова; Б. Боярський, секретар; М. Левицький, касир; члени: М. Білан, д-р С. Ворох, д-р Р. Дражньовський, Б. Стефанович.

Український Літературно Мистецький Клюб Ню Йорк 149-2 ав.

• З Літературно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в традиційну п'ятницю, 29-го травня ц. р. там відбудеться „Малий Ярмарок" при участі Уляни Любович, Івана Керницького, Миколи Понеділка і Степана Крижанівського. В музичній частині виступить Марічка Сохан, визначна учениця УМІ, кляси проф. О. Чепак. Початок — год. 8 вечора.

В невимовному горю і смутку повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих, що 21-го травня 1970 року на 54-му році життя несподівано відійшов у Вічність у Клівленді, Огайо, наш Найдорожчий і Незабутній МУЖ і БАТЬКО

бл. п. маґістер права СТЕПАН ЮРІЙ МАКСИМОВИЧ

ПАНАХИДИ відслужено 23 і 24 травня ц. р. в похоронному заведенні п. Колодія.

ПОХОРОНИ відбулися 25 травня 1970 р. в українській католицькій церкві св. Петра і Павла, й на українському католицькому цвинтарі в Парма, Огайо, де похоронено Покійника.

Важким горем прибиті:

дружина — РОМА
сини: ОЛЕКСАНДЕР і ЯРОСЛАВ
Родина в Америці і в Україні

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВШ. Н. К., Бруклин: Дякуємо за добрі побажання. Ні, Конвенція УНС редакторові голови не зірвала, а летючкою, про яку згадуєте, ніхто не інтересувався. Натомість справу, про яку мова в летючці, далеко мудріше, пристойніше і — головно — правдивіше з'ясовували принагідно в дискусії деякі делеґати. На нашу думку летючка своїми безпідставними інсинуаціями робила ведмежу прислугу добрій справі.

ВШ. І. Л-р, Вестчестер: Дякуємо за статтю „Хто винен у страті полк. Болбочана". Стаття цікава і добре написана, але на цю тему вже багато надруковано в книжках і газетних статтях. До цих матеріялів Ваша стаття не вносить нічого нового, отже й немає потреби її друкувати.

ВШ. Т. Ц-л, Філядельфія: Дякуємо за переклад інтересного матеріялу. Проте, таких матеріялів, в оригіналі чи перекладів, ми не можемо друкувати без письмової згоди автора чи журналу, в якому вони були опубліковані.

ВШ. Вадим В. Д., Едмонтон: Дякуємо за листа і просимо пробачення за недогляд. Він більше не повториться.

ВШ. Р. Г., Лігай Велі: 13-го травня ми одержали Ваш допис про Святочну Академію, яка відбулася 22-го лютого ц. р. Навіть при найкращій волі нам було б важко друкувати такі спізнені дописи. Будемо Вам вдячні, як у майбутньому інформуватимете вчасніше.

ВШ. О. Л-ий, Гартфорд: Ваш допис про відзначення 20-річчя смерти ген. Т. Чупринки у Вашій громаді вже третій з черги. Вкоротці використаємо один з них.

ВШ. П. К., Бриджпорт: Дякуємо за увагу і турботливість. Можемо Вас запевнити, що ніхто з редакторів не має рогів, щонайменше не показує їх в редакції.

ВШ. М. С., Чикаґо: Маєте повну рацію щодо спізненої доставки поштою „Свободи". Боремося з цим недомаганням і вкоротці почнемо вже періодично друкувати в „Свободі" формуляр рекламацій з проханням, щоб читачі його в потребі виповняли та пересилали нам, а ми рекламуватимемо в їх пошті через нашу, куди ми точно кожного дня доставляємо газету. Цікаво, що в багатьох місцевостях пошта доставляє „Свободу" дуже точно.

Канадійська газета про український кінофільм

Зачартерована в лютому 1968 р. в Канаді українська кінокорпорація „КАНУКР", заснована ще раніше, випустила дотепер два художні повнометражні кольорові й звукові фільми: „Жорстокі світанки" і новий — „Ніколи не забуду", обидва за творами С. Любомирського й обидва на тематику найновішої визвольної боротьби на Україні.

Після прем'єри в м. Ошаві, Канада, де є центр „КАНУКР" та Студія кінокорпорації, англійська газета „Ошава Джорнал" від дня 5 грудня м.р. помістила такий відгук:

„Не лише українська спільнота і не тільки громадяни Ошави, але всі канадійці є гордими за новий кінофільм „Ніколи не забуду", що його поставив-створив Володимир Васік у цьому місті. Після прем'єри в театрі „Маркс" вся заля одушевлено заговорила про добру фотографію, акторство, музичне оформлення, запис звуку. Васік випродукував фільм на високому професійному рівні, і далеко перевищив свій перший фільм під н. „Жорстокі світанки". Витрати на фільм в 200 тис. дол. були мінімальні, якщо б порівняти, скільки б він коштував у Голівуді! Цей фільм коштував Васікові ще й 18 місяців часу, брало в ньому участь 180 виконавців та акторів, але й так чимало з них виступали в подвійних ролях, як совєтські й німецькі вояки, допомогла в тому й канадійська Кадетська Сотня з Онтаріо. Повість написав Степан Любомирський з Чикаґо, а артистів вишукали з українських громад в Канаді й ЗСА.

Акція відбувається в Україні під час 2-ї світової війни. Головні актори розмовляють у фільмі чистими українською, російською і німецькою мовами. Героєм кінотвору є молодий канадійський летун українського походження, котрий опинився на терені дій повстанців. Дуже добре обсаджено всі ролі. Юрій Денисенко з Ню Йорку, як канадійський пілот, закохується в вродливу повстанку, Рому Дольницьку, з Торонта, і вони творять у фільмі чутливу й майстерну акцію, виступаючи як актори професійного рівня. Актори з Ошави: весельчак М. Сеник, провідники повстанців І. Деркач та Ю. Дубровський, і летун І. Вацько; актори з Торонта: І. Ралко, Г. Бельський, М. Лялька, М. Морозюк, В. Довганюк, Р. Березовський, З. Війтенко, а з Чикаґо — Л. Рихтицький грав ролю німецького офіцера. Дія відбувається переважно в ліску, де камера першоклясно схопила соняшні промені, де радість перемішується з горем, де шумить потічок, і соняшники красуються поблизу колючого дроту.

Зростанню чутливих настроїв сприяла музика композитора Зенона Лавришина з Торонта, що її виконує Симфонічна Оркестра. Актор Богдан Паздрій із Філядельфії (він талановито провадив режисерку, примітка перекладача) і співдиректор Вол. Бачинський із Ню Йорку створили з людських одиниць акторів, які дали на екрані переконливу гру. Анґлійські титули допомагають розуміти зміст. Дмитро Шелеґон виявив дійсний хист, добираючи костюмерію."

„Ошава Джорнал" закінчує свою рецензію, оце канадійське признання співтворцям фільму „Ніколи не забуду" так: „Декоратором фільму був А. Онищук, звуковим оператором Н. Попик."

Зважаючи на складність праці й обставин та на надзвичайно добрі успіхи, „КАНУКР" мав би вже стати гордістю української спільноти і об'єктом нашої уваги. Своїми фільмами на українську тематику, які йдуть до багатонаціонального глядача, ця фірма робить велику послугу українській справі, допомагає збуджувати в нашої молоді любов до землі своїх батьків, активізує українських вільних діячів з різних ділянок культури і мистецтва.

Д-р О. Сидоряк

20-РІЧЧЯ ОСЕРЕДКУ СУМА В НЮ ЙОРКУ

(Ювілейний бенкет Осередку СУМА ім. ген.-хор. Тараса Чупринки в Ню Йорку)

Дівочий хор Осередку СУМА в Ню Йорку, під диригуванням маестра Р. Степаняка

Увесь 1969 рік в Осередку СУМА ім. ген.-хор. Тараса Чупринки в Ню Йорку проходив під знаком ювілейного року. Покликаний Ювілейний Комітет, що його очолив Григорій Цебрій, робив, що було в його силі, щоб у ювілейному році всі існуючі при Осередку сумівські одиниці, підсумовуючи свою працю, виступили з досягненням перед українським громадянством великого Ню Йорку.

В травні м. р. Осередок започаткував святкування 20-річчя великим концертом пісні, музики, танку і слова осередкових самодіяльних гуртків у Вашинґтон Ірвінґ Гайскул, при вщерть виповненій залі.

На закінчення святкувань відбувся 27-го грудня 1969 р. у великій залі Українського Народного Дому великий бенкет-зустріч. У бенкеті взяло участь понад 300 осіб, в тому числі багато представників центральних та місцевих організацій і установ, які, вітаючи, висловили признання не тільки для Управи Осередку, але також і тих осіб, які на протязі 20 років невтомно працювали, щоб не тільки втримати, але й розбудувати цей Осередок Спілки Української Молоді.

Бенкет відкрив голова Ювілейного Комітету Григорій Цебрій, привітавши представників і гостей, а присутні постанням з місць вшанували пам'ять тих членів Осередку, які відійшли від нас назавжди, зокрема: Івана Мироновича, Осипа Пайончківського, Наталю Яворську, Володимира Николяка, Володимира Макара і Михайла Кузика. Потім о. Христофор Войтина, ЧСВВ, від парохії св. Юра провів молитву і поблагословив їжу. Старшина УПА п. Лев Футала, виголосивши коротке привітання, представив почесних гостей за головним столом та офіційних представників, що сиділи в залі і колишніх голів, булавних та заслужених діячів Осередку.

Колишній голова Осередку і довголітній голова Головної Управи СУМА п. Михайло Фурда виголосив головну промову, в якій подав огляд історії Осередку, ілюструючи його статистичними даними.

З черги присутні вислухали з магнітофонної стрічки привітальне слово голови Центральної Управи СУМ-у мгра Омеляна Коваля. Були зачитані також письмові привіти від Владик Йосифа Шмондюка з Стемфорду і Владики Мстислава з Бавнд Бруку. Усні привіти виголосили: о. В. Базилевський, голова ГУ ООЧСУ І. Винник, голова Об'єднаного Комітету Українських Організацій міста Ню Йорку мец. Р. Гуглевич, Станичний Пласту П. Дорожинський, голова Головної Управи СУМА мгр Є. Гановський, який в асисті заступника голови Л. Футали і секретаря Григорія Цебрія вручив „Грамоти визначних членів" за довголітню і активну працю в Осередку таким друзям: І. Сусеві, Т. Боднарові, М. Корнаві, В. Лаврові, І. Плісакові, В. Костикові, Д. Мотрукові, П. Даниліву і О. Гензі. Посмертне відзначення одержав також О. Пайончківський, яке голова СУМА передав сестрі покійного пані Н. Хоманчук. Грамоти з званням „почесних членів" СУМА одержали голова Осередку Корнель Василик і секретар ГУ СУМА Г. Цебрій.

За президіяльним столом сиділи визначні сумівські діячі, представники наших Церков та суспільно-громадських установ: ред. Д. Чайковський з дружиною, проф. І. Вовчук, М. Шміґель з дружиною, мґр. Є. Гановський, В. Сохан, о. Х. Войтина, Г. Цебрій, Л. Футала, о. мітр. І. Данилович, парох церкви св. Володимира, паніматка Данилович, І. Винник, В. Костик з дружиною, К. Василик з дружиною, мец. Р. Гуглевич, П. Дорожинський, о. В. Базилевський, М. Фурда, М. Виноградник.

В ювілейну програму була включена також мистецька частина, яку виконали: Дівочий Хор Осередку, під диригентурою інж. Р. Степаняка, капеля бандуристок під керівництвом п. П. Данилів, співачка-солістка, кол. сумівка, Валя Жила-Наливайко, рецитаторка ст. сумівка Анна Лавро. Музичний супровід спочивав у руках Тараса Левицького і д-ра І. Соневицького.

Бенкет закінчив голова Осередку подякою всім громадянам, які звеличали своєю присутністю 20-ліття Осередку, мистецьким одиницям за гарне виконання програми і закликом до батьків співпрацювати з Управою Осередку, яка намагається робити все можливе, щоб не тільки спиняти денаціоналізаційний процес серед молоді, але й закріпити в неї палку любов до України.

Парох Катедрального храму св. Володимира о. І. Данилович передав привіт і благословення для Осередку від Архиєпископа Мстислава та закінчив бенкет молитвою, а присутні відспівали національний гимн.

Осередок СУМА в Ню Йорку вступив у 21-ий рік свого існування.

Г. Ц-ій

Великий успіх українського композитора Мар'яна Кузана у Франції

Париж. — Ще в 1950-х рр. у Парижі Мар'ян Кузан, народжений у Франції, в родині старшини Армії УГА та УНР П. Кузана, написав пісню для молоді „Привіт Україно, тобі", до слів Л. Полтави, друковану в збірнику СПЛДМ. Від того часу молодий композитор, який хоча й народився поза Україною, добре володіє українською мовою, знає і любить українську історію та культуру, — невпинно працював над собою, над новими творами, одночасно удосконалюючи в різних школах музичні знання та гру на різних інструментах. Тепер через французьке радіо часто можна почути такі пісні, як „Бель Аж" — „Гарні роки", „Фет де ль'Ете" — „Свято літа" й ін., автором слів і музики яких є Мар'ян Кузан. Їх виконують такі відомі співаки, як Філі Клє, Кльод Гатьє, Жак Арден та ін., а композитор мріє про те, що їх співатиме ще й Едіт Піяф. Саме вийшла у Франції довгограйна платівка, видання „Стереофон", з 12 його творами, або в його обрібці, в перекладі на українську мову Б. Бойчука, з модерними українськими піснями. Платівка зветься „Уляна", від імени її молодої співачки, учениці сл. п. Мирослава Скали - Старицького, п-і Уляни Чайківської. Платівка стала швидко популярною між українцями і французами. П-і Софія Наумович інформувала на сторінках „Шляху Перемоги" з 26-го квітня, що після появи платівки „Уляну Чайківську запросили на виступи до Туру, Монте-Карло та ін. міст Франції, які вже принесли їй великі успіхи та добрий заробіток". Крім праці в ділянці музики легкого жанру, талановитий композитор уже скомпонував музику до драматичної поеми Лесі Українки „На руїнах", написав велику симфонічну поему „Гетсимані", для повної симфонічної оркестри — „Магнітюд 4.85" та ін. твори. Для балету Макса Бозоні Мар'ян Кузан створив музичний супровід до другого акту, якому дуже високу оцінку дав вибагливий музичний критик Жак Кремон. Сестра композитора, п-і Стефанія Кузан, є замужем за відомим мистцем у Америці, маестром Яковом Гніздовським.